קנין הלכה

4

מראי מקומות

מס׳ 6

חודש כסלו תשפ"ה

יו"ד הלכות נדה

סימן קצ סעיף לג עד הסוף, וסימן קצא

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחיזוק ועידוד לימוד התורה

קנין הלכה

לתשומת לבכם: במראי מקומות אלו הושקע עמל רב. אין להעתיק, לצלם וכד׳ ללא קבלת אישור בכתב מ"דרשו"

קנין הלכה

מראי מקומות

מבוא לסעיפים לג – לח

סעיפים אלה אינם עוסקים בכתם הנמצא בגופה או בבגדיה אלא בדם שנמצא על עד שבדקה בו. בציור זה יש חשש ראייה דאורייתא, דאפשר שהרגישה וטעתה וסברה שזו הרגשת עד, והא דמעוררים ספיקות על טומאתה, הוא מחמת שהעד היה מונח במקומות שעלול הוא להתלכלך ממאכולות או אף מדברים אחרים, ובנוסף מצטרפות אומדנות נוספות [כגון דם עגול לעומת דם משוך].

סעיף לג

משנה דף יד. עד גמ' אימא שמש רצפה.

החידוש בסעיף זה הוא דאותו מקום בדוק הוא אצל המאכולת, דאינה נכנסת שם כלל, ולכן אין מקום לתלות כלל עד שבדקה בו במאכולת. ומשמע דאף באופן שלא בדקה עצמה בעומק רק הכניסה את העד מעט, שבזה אין חשש הרגשה [דרק בבדיקה בעומק חיישינן דילמא ארגשה וטעתה וסברה דהרגשת עד], מ"מ אין לתלות במאכולת כיון שאין מאכולת נכנסת באו"מ.(ג)
וכתב הב"י דטומאתה ודאית, ואפילו נמצאה מאכולת רצופה תלינן דמעלמא אתיא והויא טומאה ודאית [ונפק"מ דקובעת וסת, משא"כ בכתם שאין קובעת כיון שזו ראייה מפוקפקת].
דין עד הבדוק ושאינו בדוק, יבואר לקמן [סעיף לח].
כתב הב"י [הביאו הט"ז, החוו"ד והגר"ז] דאפילו לא הניחה את העד בקופסא רק במקום מגולה, אין חשש שתתמעך שם מאכולת ולכן טמאה ודאי אף בכתם עגול פחות מכגרים, ורק בהניחתו תחת הכר תלינן במאכולת וכדלקמן [בסעיף הבא].

סעיף לד

משנה דף נח: עד שהוא נותן תחת הכר וכו' עד סוף המשנה. גמ' דף נט. איבעיא להו וכו' עד סוף הפרק.

יסוד הדין המובא בזה הוא, דתחת הכר שכיחי מאכולות ולכן שייך לתלות במאכולת, ומ"מ כיון שאין זה כתם רגיל אלא דם שנמצא בבדיקה או בקינוח באו"מ [שיש בזה חשש הרגשה דאורייתא, א"נ אף בקינוח שאינו עמוק מ"מ יש רגליים לדבר שקינחה באו"מ ומן הסתם הדם משם, כמבואר בלשון הרשב"א המובא בב"י], לכן אין תולין במאכולת אא"כ הדם עגול, דאין דרך דם קינוח להיות עגול, משא"כ דם משוך חזקתו מן הקינוח.
וכל זה בפחות מכגרים ועוד, אבל ביותר משיעור זה טמאה כיון שחוץ מתלייה במאכולת אין כאן דבר לתלות בו.

כתב בשו"ת חת"ס [סי' קנ הובא בפת"ש ס"ק מ] דמה דמטהרין בסעיפים אלה [עד שאינו בדוק, וכן בסעיף לד עד שהונח תחת הכר ונמצא פחות מכגרים עגול] אינו משום דלא גזרו בפחות מכגרים שהרי בבדיקה עסקינן, אלא מדין תלייה, ונפק"מ שאין לתלות אלא בשיעור מאכולת שבזמננו שהיא קטנה יותר ממאכולת שבזמן הגמרא. ולפי"ז בזמננו דלא שכיחי כלל טיפי דמים ממאכולת וכינים וכיוצ"ב, אין לטהר גם דם עגול פחות מכגרים, כל שבדקה עצמה בעד הבדיקה.

ביאורים והערות

ליקוט תשובות האחרונים

(ג) שמענו מהגרי"ש אלישיב זצ"ל שמן השפתיים הגדולות פנימה אין לתלות במאכולת כלל, וכל דם שנמצא על העד שהיה שם, אפילו פחות מכגרים ואפילו עגול, טמאה.

קנין הלכה

מראי מקומות

ועיין פת"ש [ס"ק לח] שהביא שהדגו"מ כתב דאין לטהר דם עגול בעד שאינו תחת הכר בג' ימים ראשונים לספירת ז' נקיים, והמעיל צדקה חולק עליו, ובסד"ט [ס"ק סא] כתב לדחות ראיותיו ודעתו להחמיר. [המעיל צדקה והסד"ט לא איירי בגוונא דסעיף לד אלא דסעיף לו בעד שאינו בדוק].

עיין ט"ז [ס"ק כג] שכתב דאשה הרואה דם מבית הרעי [טחורים] יכולה לתלות בו אפילו בדקה עצמה, ולא רק במצאה כתם. והטעם משום דכאשר התלייה היא שכיחה מאוד, כמו השכיחות של דם מן המקור, אמרינן דהוי ספק השקול ומוקמינן לאשה על חזקת טהרה. ומה שאמרו הראשונים לעיל [סעיף יח] דהא דתולין בכתמים הוא משום דכתמים דרבנן הוי בתליות שאינן שכיחות כ"כ.

וכתב הט"ז דביום וסתה אין תולין בטחורים. והחוו"ד [ס"ק יח] תמה עליו דהא בראשונים מבואר דגם ביום וסתה תולים במכה שמוציאה דם אי לאו הטעם דא"כ לעולם לא תהא טמאה, וטעם זה אינו שייך הכא, דתהא טמאה כאשר תזהר שלא יבוא דם מבית הרעי על מקום הבדיקה.

מה שכתב הט"ז דאין כאן ספק דאורייתא כיון שלא הרגישה בזמן הבדיקה, הקשו ע"ז האחרונים דהא בבדיקה תלינן שראתה בהרגשה, ועיין לקמן [סעיף לט] שהבאנו את דברי החוו"ד [ס"ק כז] שתמה על הסתירה בתוך דברי הט"ז [ס"ק כט], ותירץ דיש לחלק בין הציור שהדם בודאי מהמקור, שבזה מודה הט"ז דהוי חשש דאורייתא ובין הציור שיש לתלות שהדם אינו מן המקור.

מה שכתב הרמ"א דה"ה אם הכתם יותר מכגרים ויש מקום לתלות בו דמטהרין, מקורו בב"י [ד"ה ומ"מ], ועיי"ש שמבואר דדוקא כתם עגול יותר מכגרים מטהרין משום דיש רגליים לדבר שאינו מהקינוח מגופה, דקינוח דרכו להיות משוך, אבל אין מטהרין בזה, דחזקת משוך שהוא מהקינוח.

<u>סעיף לה</u>

גמ' דף יד. איתמר בדקה בעד הבדוק לה וטחתו בירכה וכו' עד וכן מורים בי מדרשא טמאה נדה.

הפוסקים [הסד"ט ס"ק צה, החוו"ד, והגר"ז] נקטו דהכוונה שטמאה מן התורה, והטעם משום דכיון שבדקה עצמה, מסתבר טפי לתלות שזהו דם מן המקור מאשר לחוש שבא דם מעלמא, שהרי אין סיבה לתלות בזה.[1]

<u>מקום הימצאות הדם</u>

א. נמצא על העד ולא על הירך טמאה נדה. [ואם נמצא על העד דם עגול פחות מכגרים כתבו הרמב"ן והר"ן דבזה

ביאורים והערות

ביאורים והערות

1. כתב החוו"ד [ס"ק כ] שיש להבחין בדין זה בין מקרה שטחתו בירכה במקום שהדם יכול לבוא מן המקור, לבין מקרה שטחתו במקום שאין הדם יכול לבוא מן המקור, דבמקום שהדם יכול לבוא מן המקור אינה טמאה מן התורה אלא מדרבנן, משום דמכח חזקת טהרה תלינן שהדם בא כמה שיותר מאוחר, והיינו דאחרי שבדקה את עצמה בא הדם מן המקור על יריכה והוי כשאר כתמים, שאין איסורם אלא מדרבנן. משא"כ כשנמצא הדם במקום שאינו יכול לבא מהמקור, א"כ ודאי לא בא הדם ממקורה אל הירך אלא מן העד, [שהרי אין סיבה לתלות שהדם בא מעלמא], וממילא טמאה מן התורה. וכתב החוו"ד דזו כוונת תוס' [דף יד. ד"ה וטחתו] שכתבו דמיירי במקום שאין הדם יכול לבוא מן המקור, דאם יכול לבוא מן המקור אינה טמאה אלא מדרבנן.

קנין הלכה

מראי מקומות

מטמאין, דאם איתא שבא מן הירך [ממאכולת] היה צריך להיות גם דם על הירך. והחוו"ד והסד"ט טיהרו גם בזה ולא הביאו את הרמב"ן והר"ן.

ב. נמצא על העד ועל הירך יותר מכגרים טמאה נדה.

ג. נמצא על הירך ולא על העד [והעד לפנינו], כתב החוו"ד [ס"ק יט] דברמב"ן וברי"ן מוכח דמקילים בזה, דאם איתא דמן העד אתא, היה נשאר רישום טומאה על העד.

<u>כתם עגול פחות מכגרים</u>

הראשונים נחלקו בדין זה של טחתו ביריכה:

א. דעת הרמב"ן והרשב"א - אם נמצא כתם עגול על העד והוא פחות מכגרים טהורה, וכמו בסעיף הקודם בהניחתו תחת הכר, דתלינן שנתמעכה שם מאכולת על העד ומטהרין בעגול, ה"ה הכא תלינן שנתמעכה מאכולת ביריכה.

ב. דעת הרמב"ם - שטמאה בכל ענין.

מלשון השו"ע משמע שנקט לעיקר כדעת הרמב"ן והרשב"א, שהרי הביא את שיטתם בסתמא ואת שיטת הרמב"ם כיש אומרים, אבל הפוסקים שאחרי השו"ע נקטו כהרמב"ם, עיין בב"ח בש"ך ובגר"ז.

בטעמו של הרמב"ם שהחמיר בזה אף בעגול, נחלקו הפוסקים:

א. הט"ז [ס"ק כד] כתב דהרמב"ם לשיטתו [המובאת בשו"ע לעיל סעיף ו] דכתם הנמצא על בשרה טמא בכל שהוא, ולכן אף אם נתלה את העגול שאינו מבדיקת העד אלא מהירך, מ"מ גם בירך מטמאין בכל ענין. [ולדעת הט"ז מדובר שהדם נמצא על הירך במקום שיכול לבוא מן המקור, ולדבריו יתכן שבעגול לא תהא טמאה ודאי מן התורה אלא מדרבנן].

ב. הש"ך [ס"ק מג] כתב דדוקא תחת הכר תלינן במאכולת משא"כ ביריכה. ולפי טעם זה משמע דטמאה ודאי מן התורה אף בעגול, וכמו שטימאו מן התורה לעיל [סעיף לג] בהניחתו בקופסא. [גם מהב"ח מוכח שלא נקט כטעמו של הט"ז, שהרי לעיל (סעיף ו) פסק הב"ח דלא כהרמב"ם לענין כתם הנמצא על בשרה, והכא פסק כהרמב"ם, ונמצא שאינו סובר דהא בהא תליא].

<u>סעיף לו</u>

גמ' דף יד. איתמר בדקה בעד שאינו בדוק לה וכו' עד ע"כ כי איתמר ההיא משום נדה איתמר.

דין עד הבדוק ואינו בדוק, יבואר להלן [סעיף לח].

שורש הנידון בסוגיא זו הוא, דעד שאינו בדוק אין לנו סיבה ברורה לתלות במעלמא [מלבד מאכולת], וא"כ היה לנו לכאורה לטמאה מן התורה כשאר בדיקות עד, דסתם דמים מן המקור. ומאידך גיסא כיון שאין ידועים לנו המאורעות שעברו על העד יש מקום להסתפק קצת בהבחנה של העד, וממילא להעמידה על חזקת טהרה, [עיין סד"ט ס"ק סא].

ומה שנקטו בגמ' דאחרי שבדקה הניחתו בקופסא, כתב הבית מאיר דהוא משום שאם מיד אחר הבדיקה הביטה בעד, אפשר לידע בקל אם הדם בא עכשיו מהבדיקה או בא לפני זמן, וסיים דהכל לפי ראות עיני המורה.

ונחלקו התנאים בגמ', בדין עד שאינו בדוק שנמצא עליו דם יותר מכגרים, רבי מטמא כנדה, ר' חייא מטמא ככתם ור' יוסי מטהר

[במי רגלים, ולכאורה גם בעד שאינו בדוק].

<u>להלכה</u>: נחלקו הפוסקים:

א. הרמב"ם [פ"ד הי"ט] מטמא כנדה.

ב. הראב"ד והרא"ש מטמאים ככתם, וכ"כ הטור.

ג. הרשב"א נקט מעיקר הדין לטהר, אך סיים דהמחמיר תע"ב.

כתבו האחרונים, דהעיקר להלכה כשיטת הרא"ש והטור דהוי ככתם.

<u>כתם פחות מכגרים על עד שאינו בדוק</u>

מצאה על עד שאינו בדוק דם פחות מכגרים, לכו"ע טהורה. והטעם משום דתלינן במאכולת כיון שאין ידועים לנו המאורעות של העד, וי"ל דנמעכה בו מאכולת, ומטהרין אפילו במשוך, אף שלעיל [סעיף לד] בהניחתו תחת הכר אין מטהרין במשוך, הכא שאין ידועים כלל מאורעותיו של העד יש לתלות שמא נתקנחה בו מאכולת, ולכן הדם משוך.

כתב החת"ס [סי' קנ] והובא בפת"ש [ס"ק מ], דהך דינא דכגרים בעד שאינו בדוק הוא רק משום תלייה במאכולת [ולא משום דלא גזרו על פחות מכגרים], ולכן אין להקל אלא בשיעור מאכולת שבזמננו, ולפי"ז בזמננו פעמים שא"א להקל כלל, וטמאה בשיעור כל שהוא אם אין מצויות כלל כינים, או שאר בע"ח הנמעכים שמשאירים כתמי דם, ויהא דין כל דם הנמצא כאילו נמצא יותר מכגרים.[2]

<u>ספק בדוק</u>

כתב בסדרי טהרה [ס"ק סא] דאם האשה מסופקת אם העד היה בדוק, נקטינן לחומרא שהיה בדוק שחזקתם של עדי הבדיקה שהם בדוקים.

<u>עד שחזקתו מלוכלך</u>

כתב הרמ"א שאם נטלה את העד ממקום שדמים מצויים שם הוי בגדר חזקתו מלוכלך וטהורה, אף אם מצאה על העד יותר מכגרים.

כתב הט"ז שאם לקחה עד [שלא נבדק מעולם] מן המזדמן לה בבית, מיקרי עד שחזקתו מלוכלך. והחכמ"א חולק וסובר דדוקא בנטלתו ממקום שדמים מצויים הוי חזקתו מלוכלך.

וכתב החכמ"א [כלל קיג סעיף לח] דבגד העומד לכביסה דינו כחזקתו מלוכלך.

ביאורים והערות

ביאורים והערות

2. כתב הגר"ז, דאף דנקטינן כהרא"ש דעד שאינו בדוק דינו ככתם, מ"מ טמאה אף אם עד הבדיקה אינו מקבל טומאה, [כגון שאין בו ג' על ג' אצבעות]. והטעם משום דאין זה כמו כתם רגיל שלא גזרו בו באינו מקבל טומאה, כיון שיש בזה חשש שמא הרגישה.

ולפי הסד"ט שנקט דגם בדבר הנטמא במשא מיקרי דבר המקבל טומאה, ה"נ כיון שהעד נמצא בידיה של האשה מיקרי נמצא על דבר המקבל טומאה.

קנין הלכה

מראי מקומות

סעיף לז

מקור הדין של השו"ע דבדיקה בעד שאינו בדוק וטחתו ביריכה טהורה, הוא ברש"י [דף יד. ד"ה ולמחר]. וכתב רש"י הטעם משום דהוי תרי ספיקי.

הש"ך [ס"ק מה] חולק על דין זה מכמה טעמים. ולענין הספק ספיקא כתב שיש להבחין בין נמצא הדם על הירך והעד אינו לפנינו, [כפירוש החוו"ד (סוס"ק כו) בדברי הש"ך], דבזה אכן יש ס"ס, ספק מעלמא בא אל הירך ספק מן העד, ואת"ל מן העד ספק אינו מהמקור, וזה הוי ס"ס מעליא, משא"כ בנמצא על העד אין זה ס"ס המתהפך, והכל חדא ספיקא אם הדם בא אל העד מהמקור או ממקום אחר.
עוד כתב הש"ך, דכיון שהדם נמצא על יריכה שלא כנגד המקור ויש בו יותר מכגרים, א"כ אינו ממאכולת ואין ספק שהוא מן העד.

<u>להלכה</u>: הגר"ז והחכמ"א נקטו דלא כהש"ך, וטעמם דכיון שעצם טומאת עד שאינו בדוק אינה אלא כתם, לכן כשמצטרף לזה ספק כל דהו יש לטהר. אמנם כתב הגר"ז שאם נמצא הדם רק על העד ולא על הירך, ה"ז מוכרח שלא בא מן הירך, ולכן יש לטמא.
וכתבו החוו"ד [ס"ק כה] והגר"ז שאם הדם נמצא על הירך כנגד או"מ, הוי כשאר כתם וטמאה ביותר מכגרים.

כתב הרמ"א וז"ל "אבל אם הניחתו במקום שאין דם שכיח טמאה אם הוא יותר מכגרים" עכ"ל, וכוונתו שהדם שכיח פחות מאשר ביריכה. ועיין סד"ט [ס"ק סה] שפירש כוונתו, שהניחה את העד במקום מגולה וכ"כ החכמ"א, ואעפ"כ טמאה, דמקום מגולה אינו עושה ס"ס, ולא פירשו מה הטעם שביריכה יש מקום יותר לחוש לדם.
והחוו"ד כתב דכוונת הרמ"א אם הניחתו בקופסא, אבל במקום מגולה הוי כמו יריכה וטהורה.

סעיף לח

<u>עד שאינו בדוק</u>

הראשונים נחלקו בהגדרת עד שאינו בדוק:

א. תוס' [דף יד: ד"ה עד] כתבו שאף אם בדקתו לפני יום או יומיים והניחתו במקום מוצנע ועתה לא בדקתו, מיקרי עד שאינו בדוק.

ב. הרשב"א כתב דאם אכן בדקתו והניחתו במקום מוצנע זה נקרא עד הבדוק, ואינו בדוק היינו שלא בדקתו מעולם, והוא אינו בחזקת בדוק אך גם אינו בגדר שחזקתו מלוכלך.

<u>להלכה</u>: נקטו הפוסקים להחמיר כהרשב"א. ולפי הרשב"א אם בדקה את העד ומצאתו נקי, ואח"כ הניחתו במקום מגולה שאינו בחזקת משומר כקופסא וגם לא בחזקת מלוכלך, עדיין הוי בגדר עד הבדוק.[3]

ביאורים והערות

ביאורים והערות

3. כך ביארו הפלתי [ס"ק כ] והסד"ט [ס"ק נח, סג, וסז] את דברי הרשב"א, וכך נקטו הבית מאיר והחכמ"א [כלל קיג

קנין הלכה

מראי מקומות

סעיף לט

מקור הדין הוא ברשב"א בתורת הבית, דכתב דכתם הנמצא על חלוק שאינו בדוק טהור. והנה הרשב"א לשיטתו ואין בזה חידוש, דהוא טיהר [סעיף לו] גם בבדיקה בעד שאינו בדוק, וכ"ש שיטהר כתם שנמצא בחלוק שאינו בדוק. ועיקר כוונת השו"ע לומר דאף לשאר הפוסקים שטימאו בעד שאינו בדוק עכ"פ משום כתם [כדלעיל סעיף לו], מודים לטהר בכתם.

[הסד"ט (ריש ס"ק סז) הביא דכבר חילק כן הראב"ד (בבעלי הנפש) דלענין פסק הלכה יש לחלק בין בדיקת עד לבין כתם, ולכן כתב הראב"ד דגבי דם שנמצא במ"ר קי"ל כר' יוסי דמטהר, משא"כ בבדיקה בעד שאינו בדוק בזה קי"ל דטמא משום כתם. וכתב הראב"ד הטעם משום דבבדיקת עד הוי ידיים מוכיחות שהדם בא מהמקור].

הט"ז [ס"ק כט] האריך לדחוק בלשון השו"ע, ונקט דאין נ"מ בין בדיקה לבין כתם ובתרוייהו מטמאין באינו בדוק, ולא היקל השו"ע בכתם אלא בנטלו ממקום שהדמים מצויים בו. אמנם האחרונים חלקו על הט"ז, [עיין כו"פ ס"ק כ, גר"ז ס"ק עו, רע"א בגליון השו"ע וחוו"ד חידושים ס"ק מח] ונקטו דאכן כתם קיל מבדיקה והקלו בו באינו בדוק.(ג)

בפשט דברי הט"ז יש לעיין, שכתב וז"ל "דמה טעם יש לחלק בין קינחה ולא הרגישה דם, למצאה כתם בלא קינחה דהא תרוייהו לאו דאורייתא וכו'" עכ"ל. ובהמשך הדברים כתב וז"ל "ואע"ג דם"ל לרבי וכו' בעד שאינו בדוק דטמאה נדה וכו', הו"ל לרבי כאילו ראתה בבירור דם על העד אחר הבדיקה, והיא טמאה מן התורה וכו'" עכ"ל. ודבריו לכאורה סותרים, דבתחילה כתב דבדיקה אינה דאורייתא, ולבסוף כתב דהוי מהתורה.

וכתב החוו"ד [ס"ק כז] דיש לחלק, דכאשר הדם בא בודאי מגופה בזה תלינן דארגשה וטעתה בהרגשת עד, אך כאשר יש ספק שמא הדם מעלמא, תלינן טפי לומר שלא הרגישה מאשר לומר שהרגישה וטעתה, ולכן לפי רבי דם"ל דבעד שא"ב כיון שהוא עד בינוני לא חיישינן לדם מעלמא ודן זאת כראתה מגופה בודאי, ממילא גם תלינן דארגשה, משא"כ אם מספקינן שהדם בא

ביאורים והערות

ביאורים והערות

סעיף לו]. והגר"ז [ס"ק עא, עב ועו] חלק ונקט דאף באופן שבדקו את העד, אם הניחתו אח"כ במקום מגולה לימים רבים ואינה יודעת מאורעותיו, ה"ז נחשב כאינו בדוק.

כתב בשו"ת שבט הלוי [ח"ה סי' קט אות ז] דמלשון הרמ"א משמע טפי כביאור הפלתי בדברי הרשב"א. גם בספר חוט שני כתב כביאור זה בדברי הרשב"א.

ליקוט תשובות האחרונים

(ג) עדי בדיקה בזמננו

כתב בספר חוט שני דעד בדיקה המצוי היום כאשר הסתכלה עליו בהעברה בעלמא מיקרי עד הבדוק, אמנם לענין נקודות זערורות שנמצאו עליו מיקרי אינו בדוק, כיון שמצוי שבהסתכלות בעלמא אין רואין נקודות כאלו. וכבר כתב בשיעורי שבט הלוי לעיל [סעיף לג אות ב] ששמע כן מהחזו"א.

עוד כתב בחוט שני שבגד או עד הבאים מהכביסה חזקתם בדוקים [וכדלקמן סעיף מו], ואפילו היו תלויים על חבלי הכביסה עדיין הם בחזקת בדוקים.

(ג) תלית כתמים בבגדה בזמננו

כתב בשו"ת שבט הלוי [ח"ה סי' קיד] דבזמננו שהבתים נקיים מאד ולא מצוי כלל שיבוא כתם מבחוץ אל בגדה, וכ"ש בכתם גדול שאם היה ע"ג החלוק בזמן הלבישה היתה רואה אותו, קשה להתיר אף כשלא בדקה את החלוק, והכל לפי ראות עיני המורה ותעשה שאלת חכם.

כתב החוו"ד [ס"ק מה] דבגד שנלקח מן החנות הוי כאינו בדוק. וכתב בספר חוט שני שגם בזמננו שהבגדים שבחנות נקיים ויש מהם עטופים באריזה, מ"מ אין חזקת בדוק על הבגד, אא"כ היה פעם אחת שבדקוהו.

מראי מקומות

מעלמא, בזה אף להך צד שבא מגופה תלינן שבא שלא בהרגשה.

סעיף מ

גמ' דף נח. תניא אידך בדקה חלוקה והשאילתו לחבירתה וכו' עד היא טהורה וחבירתה טמאה.

בגמ' מבואר שאע"פ שלענין דיני ממונות אין האשה ששאלה את החלוק חייבת לכבסו, דיכולה היא לומר לחברתה שאינה סומכת על בדיקתה ואפשר שהכתם היה קודם לכן, והמוציא מחבירו עליו הראיה, מ"מ לענין טומאה, הראשונה טהורה דסו"ס היא עצמה בדקה, והיא יודעת שהכתם לא היה בזמן לבישתה.

השו"ע מיירי בבדקה ב' פעמים, פעם ראשונה קודם הלבישה ופעם שנייה אחר הלבישה, ובזה אמרו בגמ' שהיא טהורה וחברתה טמאה, וביארו האחרונים:

א. אם לא בדקה קודם הלבישה פשיטא דטהורה, ואפילו מצאה כתם בזמן שפשטה, משום דנמצא שלבשה חלוק שאינו בדוק ואין בזה טומאת כתמים וכדלעיל [סי' לט].
הט"ז [ס"ק ל] חידש דבאופן זה גם חברתה טהורה, דתלינן שלא בדקה היטב את החלוק בזמן שפשטתו משום שאין לה כ"כ נפק"מ בזה, שהרי אפילו תמצא כתם תהא טהורה כיון שלא בדקה תחילה, וממילא גם לגבי חברתה הוי כעד שאינו בדוק. אמנם בש"ך לא משמע כן, וגם החוו"ד חולק וכתב דחברתה טמאה.

ב. אם בדקה תחילה ולא בדקה בזמן שפשטה, ואחר לבישת השנייה נמצא כתם, הדין הוא ששתיהן טמאות.

ג. הפרישה חידש, דאם בדקה החלוק תחילה ומצאתו טהור ובזמן שפשטתו לא בדקה, אך בדקה את עצמה ומצאה טהורה, די בזה להחשיב גם את החלוק כבדוקה, והיא טהורה וחברתה טמאה. והט"ז והש"ך נחלקו עליו והם סוברים דלא סגי בלי בדיקת החלוק.

סעיף מא

משנה דף נט: השאילה חלוקה לנכרית או לנדה הרי זו תולה בה. ובגמ' אמר רב וכו' עד דף ס. ואע"פ שאינה רואה.

שורש הדין בסעיף זה הוא, דכיון שכתמים דרבנן ויש ספק מי מהנשים ראתה, הטהורה או הטמאה, אמרינן דספק דרבנן לקולא ותולין את הכתם בנדה או בנכרית אשר הן בלא"ה טמאות, וכמש"כ הש"ך [ומקורו בראשונים] דתולין הקלקלה במקולקלת. [וכעין הדין לענין קופה אחת של חולין ואחת של תרומה, ונפלה סאה תרומה לתוך אחת מהני, דתלינן דתרומה לתוך תרומה נפלה]. וכתב המשנה למלך [פ"ט איסו"ב הכ"ט] דאין תולה באשה טהורה העומדת ביום וסתה, דסו"ס טהורה היא ולכן שתיהן בספק. וכן מפורש בתום' [דף ס: ד"ה עברה, הובאו דבריהם בב"י (סעיף נב) ובט"ז (לקמן ס"ק לט) ובש"ך (ס"ק סט)].

עוד כתב המל"מ [הביאו בספר לחם ושמלה] דהא דתולה בנדה הוא דוקא אם בזמן לבישתה כבר היתה נדה, אבל אם ראתה רק אחרי כן אין תולין בה, דסו"ס בזמן פשיטת החלוק שתיהן טהורות.

סעיף מב

גמ' דף ס. ת"ר תולה בשומרת יום כנגד יום וכו' עד קמשמע לן.

קנין הלכה

מראי מקומות

<u>תלייה בקטנה או נערה שנבעלו בתחילה</u>

בגמ' [דף סד:] איתא דמן הדין קטנה שנבעלה, מטהרין כל דמי בתולים שתראה עד שתחיה המכה ותשמש בלי לראות דם בתולים. ובנערה, נותנין ד' לילות עד מוצאי שבת [קאי בנערה שנישאה ביום רביעי], והיינו דאף אם תראה דם בימים אלה הרי היא טהורה. ואח"כ הובא בגמ' שם שרבותינו חזרו ונמנו דאין היתר אלא לבעול בעילת מצוה ולפרוש, והיינו שאפילו מחמת דם בתולים של ראייה ראשונה היא נאסרת.

ונמצא שבנידון דידן, מעיקר דינא דגמרא תולין בקטנה ובנערה משום שהתלייה אינה מקלקלת אותן כלל, ודמיהן טהורים, אמנם אחרי שהחמירו רבותינו שדמיהן טמאים, א"כ לא קיימת הסיבה הנ"ל לתלייה. ומ"מ כתב הרשב"א דתולין בהן כיון שדמיהן מצויים [דכיון שנבעלה ולפי טבעה עלולה היא לראות דם, לכן תולין שהדם ממנה].[4]

<u>יושבת על דם טוהר</u>

דין יושבת על דם טוהר בפשטות אירי אחרי שטבלה מטומאת הלידה, דמעתה כל דמים שתראה בימי טוהר אינם טמאים כלל, ולכן תולין בה כיון שאין מקלקלין אותה בתלייה זו.[5]

והקשו הראשונים דהא האידנא נוהגין טומאה גם בדם טוהר, וא"כ למה נתלה בה את הכתם כשהיא טהורה ולא ראתה דם, והרי בזה מקלקלין אותה.[6]

ותירצו הראשונים [הובאו בש"ך] דנהי שהחמירו ע"ע שלא להתיר דם טוהר, מ"מ אין בכח חומרא זו לגרום שחברתה לא תתלה בה.

<u>תלייה בסופרת ז' נקיים, ובאשה שספרה ועדיין לא טבלה</u>

איתא בשו"ע דתולין באשה שסופרת ז' נקיים, ואף שע"י התלייה היא סותרת מנינה וא"כ מקלקלין אותה קצת, מ"מ כיון שהיא

ביאורים והערות

ביאורים והערות

4. עיין סד"ט [ס"ק עז] שכתב דהתלייה הנ"ל בקטנה ובנערה צריכה להיות בליל בעילתה או ביום שלאחריו, אך אין תולין שהדם מצוי בה אחרי כן. והקשה דאם אכן נבעלה אתמול א"כ ראתה דם והיא טמאה, וא"כ א"צ לטעם שהדמים מצויים בה, דתיפוק ליה שהיא טמאה. ותירץ דמיירי שטבלה ונבעלה ולא מצאה דם בבעילה, ואח"כ מצאה את הכתם, דתלינן שהכתם ממנה הואיל ודמיה מצויין.

ובספר בדי השולחן למד מדברי הגר"ז דס"ל דתולין שהדמים מצויין גם במופלג מהתשמיש.

על דברי הסד"ט הנ"ל דכאשר טמאה מחמת דם בתולים תולין בה בלא"ה כיון שהיא טמאה והוי כתלייה בנדה, חולקים התורת השלמים והלחם ושמלה וסוברים, דכשם שמבואר [בסעיף מג] דאין תולין בבעלת הכתם כיון שטומאתה ספק, כן אין תולין בטומאת דם בתולים. וביאר הלחם ושמלה, דגם טומאת דם בתולים נחשבת כספק, שמא מעורבת טיפת דם נידות בדם הבתולים.

5. ולענין אשה שעדיין לא טבלה מטומאת הלידה והיא טמאה, [אך עברו עליה ז' ימים מלידת זכר או יד ימים מטומאת נקיבה, ואם תטבול יהיו דמיה טהורים כדין יושבת על דם טוהר, שעד מ' יום מהלידה לזכר ופ' יום לנקיבה], עיין בספר בדי השולחן [ביאורים ד"ה ליושבת] שהאריך בזה.

6. יש לידע דכאשר כותבים הפוסקים שלא לתלות באשה מסויימת הואיל ומקלקלין אותה בזה, אין הכוונה דמעתה שאין תולין בה הרי היא טהורה, אלא הכוונה דחשיבי כשתי נשים טהורות שלבשו חלוק בזו אחר זו ומצאו כתם דשתיהן טמאות [כמבואר בסעיף מג], וכל מה שדנו בתלייה הוא לטהר את האחת משום חברתה שבלא"ה מקולקלת, וכאשר אמרו שאין תולין בה שלא לקלקלה, הכוונה דשתיהן טמאות.

קנין הלכה

מראי מקומות

בתוך ספירתה, אכתי היא מקולקלת קצת, והוי בכלל הא דתולין הקלקלה במקולקל.

ולגבי אשה שסיימה לספור ז' נקיים ועדיין לא טבלה, נחלקו הפוסקים [והביאם בגליון רע"א]:
א. דעת הלבוש והתפארת למשה דתולין בה, דסו"ס טמאה היא.
ב. ודעת המל"מ, הסד"ט והגר"ז דאינה תולה בה, כיון שראוייה היא לטבול ולהיטהר, נמצא שאינה בגדר מקולקלת.

סעיף מג

גמ' דף ס. בעא מיניה ר' יוחנן וכו' עד לפי שאין תולין.

בטעם דאין תולין בבעלת כתם, כתבו רש"י הרא"ש והרשב"א שהוא מכיון דטומאת כתם היא רק מחמת ספק שמא בא הדם מעלמא, לכן אין תולין בה. ומשמע מזה שאם ראתה את הדם בודאי מגופה דתולין בה אף שלא היה בהרגשה, דאף שטומאתה רק מדרבנן מ"מ תולין בה.
כתב הסד"ט [ס"ק נז] דכשם שאין תולין בכתם הואיל וטומאתו מחמת ספק, כן אין תולין במי שבדקה עצמה בעד שאינו בדוק ומצאה דם יותר מכגרים, דאף שמבואר [סעיף לו] דטמאה, מ"מ קיי"ל כהרא"ש שאין זו אלא טומאת כתם, דיש ספק שמא אינו מגופה, ולכן אין תולין בה.(ז)
והא דשתי נשים טהורות ואין אומרים בכל אחת מהן ספיקא דרבנן לקולא, הוא משום דחדא מינייהו בודאי טמאה, והי מינייהו מפקת, וא"א לומר ספק דרבנן לקולא בתרתי דסתרי.

סעיף מד

מקור הדין הוא ברשב"א [תורת הבית] ובראי"ש, ופשוט הוא דתולה בעצמה בימי נדותה. והיינו דוקא בימי נדות גמורה ולא בימי טומאה מחמת כתם, דאין תולין כתם בכתם.

סעיף מה

מקור הדין הוא ברשב"א בתורת הבית].

בהא דתולה המעוברת [אחר ג' חדשים לעיבורה, שרק מאז היא מסולקת] בלבישת הימים שקדמו לזמן סילוקה, הקשה הסד"ט דמה בכך שנתלה את הכתם בזמן ההוא, מ"מ טמאה היא מחמת אותה ראייה. ותירץ דמיירי שאחרי זמן לבישתה בימים שקודם סילוקה ראתה דם ונטמאה וטבלה, ולכן עד כמה שתולין את הדם בימים האלו כבר נטהרה מהם.
והחזו"א [סי' פט ס"ק ט] תמה ע"ז, דכיון שזמן טהרתה הנ"ל כבר הלך מן העולם, א"כ בכה"ג גם מי שאינה מסולקת דמים

ביאורים והערות

ליקוט תשובות האחרונים

(ז) <u>תליית כתם במראה מסופק</u>

בשיעורי שבט הלוי כתב דאשה שראתה בודאי מגופה מראה שהוא ספק דם, ואנו מטמאין אותה מחמת מיעוט בקיאותנו במראות, יש לעיין אם תולין בזה כתם, דכיון שטומאתה ספק י"ל דאין תולין.
ובספר חוט שני כתב דפשיטא דאין תולין בזה, אמנם מראה הנוטה לאדמומית ונראה לנו כמראה טמא גמור תולין בו.

קנין הלכה

מראי מקומות

תתלה בזמן ההוא, דהוי כשני שבילין שהלך אחד ועשה טהרות ונאכלו קודם שהלך השני, דבזה מטהרין את השני.(כ)

<u>סעיפים מו - מז</u>

משנה דף נו. כתם שנמצא בחלוק מטמא למפרע וכו' עד ע"ב ש"מ חזקתו בדוק ש"מ.

יסוד הדין בסעיפים אלו הוא ע"פ מסקנת הגמ' שסתם כיבוס אינו מעביר את הכתם, ולכן גם אחר הכיבוס יש מקום להסתפק אם הכתם בא קודם הכיבוס [מימי נידותה] או לאחריו, ובירור דבר זה תלוי בשני עניינים:

א. אם החלוק התכבס ע"י ישראלית תלינן דמן הסתם בדקתו מכתמים [ואם היתה מוצאת כתם היתה טורחת לכבסו עד שיסור מהבגד, כמבואר בתוס' (דף נו: ד"ה בודקים), והש"ך כתב דאם היתה מוצאת כתם היתה מודיעה לבעלת החלוק], וא"כ הכתם בא מהלבישה המאוחרת יותר. ואם התכבס ע"י נכרית, אין חזקתו בדוק, ואכתי יש להסתפק מאימתי בא הכתם.
נמצא שבדיקת החלוק ע"י הישראלית המכבסת גורמת חומרא, שא"א לתלות שהכתם בא מימי נידותה שקדמו לכיבום.

ב. עוד מבואר בגמרא חילוק בין כתם שראתה ואח"כ נתכבס, לכתם בבגד שעדיין לא נתכבס, דכתם שנתכבס מקדיר, כלומר נבלע בבגד ואינו טוח על גביו, וכתם שלא נתכבס מגליד, והיינו שממשות הדם טוחה על הבגד. ולכן אם יראו שהכתם מגליד א"א לתלות בזמן שלפני הכיבום, משא"כ אם הוא מקדיר תלינן וטהורה.

<u>בדברי הש"ך ס"ק סא</u>

כתב הכו"פ דהש"ך קאי על הסיפא של הסעיף, דכאשר החלוק לא נבדק בזמן הכיבום כגון שנתכבס ע"י נכרית או ע"י ישראלית האומרת שלא בדקתו, אם החלוק אינו לפנינו יכולה לתלות בימי נדותה, וע"ז כתב הש"ך דאם החלוק לפנינו והדם מגליד ה"ז מברר שהדם בא אחר הכיבום ואסורה.
אך לגבי מקרה שנתכבס ע"י ישראלית וחזקה שבדקתו, ה"ז הוכחה שהכתם בא אחר הכיבום וטמאה, ולא מהני אף אם יראו שהוא מקדיר.
לענין מה שכתב הש"ך בנידון ספק חסרון ידיעה יעויין להלן בהמשך.

<u>בדברי הש"ך ס"ק סב</u>

הש"ך כתב דבזה"ז אין חזקה זו [דבנות ישראל בודקות כתמי החלוק ואם מצאו כתם אומרות לחברותיהן], ומסיים ונראה להחמיר. והאחרונים [סד"ט ס"ק פה] הקשו דאם חזקה זו אינה קיימת היום א"כ הוי קולא, דמעתה יכולה לתלות בימי נידותה שקדמו לכיבום. והגר"ז [ס"ק צג] כתב דכוונת הש"ך לומר דבמקום שהחזקה הזו היא לקולא, יש להחמיר שאין חזקה זו קיימת האידנא, וכגון [בדומה לסעיף מז] באשה טהורה שלבשה חלוק, ופשטתו וכיבסתו [ע"י ישראלית אחרת] ואח"כ לבשתו אשה אחרת ונמצא כתם [ואין בקיאין לבדוק אם מקדיר או מגליד], דאם ניזיל בתר החזקה שבודקת תהא הראשונה טהורה, ועל כגון זה כתב הש"ך

ביאורים והערות

ליקוט תשובות האחרונים

(כ) <u>תליית מינקת בזמננו בימים שקודם עיבורה</u>

כתב בשיעורי שבט הלוי דבזמן הזה צ"ע אם מינקת [דהיינו תוך כד חודש מהלידה] נחשבת מסולקת לענין שתתלה בזמן שלא היתה מסולקת, דעינינו רואות שכמעט והן בחזקת רואות מלבד זמן ההנקה, אלא שיש שינויים בראיות ואינן כסדרן, ולכן צ"ע אם שייך לתלות בזה"ז, וכ"כ בספר חוט שני.

דלא אזלינן בתר החזקה להקל.

כתבו הפוסקים [גר"ז ס"ק צג, בית מאיר סעיף לט], דכיבוס דהאידנא שמכבסין באפר ובורית מועיל לכתמים, ולכן בכל מקרה שהבגד התכבס, הרי זה ודאי שהדם הוא אחר הכיבוס.

<u>דין חסרון ידיעה במקדיר ומגליד</u>

כתבו הראב"ד והרשב"א דאם אינה בקיאה להבחין בין מקדיר ובין מגליד הרי היא אסורה, ואף דכתמים דרבנן אין אומרים בזה ספיקא דרבנן לקולא, כיון שאין זה ספק אלא חסרון ידיעה להבחין בין מקדיר ובין מגליד, ובכה"ג אין מקילים בספק, דאם זה אינו בקי, אחר יהא בקי ויוכל להבחין.[7]

כתבו הפוסקים, דנכרית אינה נאמנת כלל לומר אם היה כתם בשעת הכיבוס או לא, בין להקל ובין להחמיר.

<u>סעיף מח</u>

גמ' דף נח. ת"ר ארוכה שלבשה חלוקה של קצרה וכו', עד ואם לאו ארוכה טהורה וקצרה טמאה.

משנה דף נז: היתה פושטתו ומתכסה בו בלילה וכו' עד סוף המשנה.

ביאורים והערות

ביאורים והערות

7. כתב רע"א בשם התפארת למשה דהאידנא אין אנו בקיאין, ומשמע דכל העולם אינו בקי להבחין. ולפי"ז יש כאן נידון, האם גם בספק חסרון ידיעה לכל העולם מחמרינן אף בדרבנן כמו בספק חסרון ידיעה למקצת בנ"א, או דכיון שנקטינן דכל העולם אין בקיאין להבחין בזה, ה"ז ספק מעליא.

והט"ז [יור"ד סי' צח ס"ק ו] האריך בנידון זה ותלה זאת במחלוקת הרא"ש והרשב"א. וכתב הט"ז, דהטור [סי' פא] נקט כהרא"ש, דספק חסרון ידיעה לכל העולם חשיב ספק.

וכתב בשיעורי שבט הלוי, שבמקום הצורך יש להקל בספק חסרון ידיעה לכל העולם.

נידון נוסף שדנו בו האחרונים הוא, בספק חסרון ידיעה לכל העולם, את"ל דלא חשיב ספק ואין לומר בו ספק דרבנן לקולא [וכן אין מקילים בס"ס בדאורייתא], מה הדין אם אחר שנולד הספק הזה נאבד החפץ המסופק. רע"א הביא בשם התפל"מ, דכיון שבשעה שנולד הספק החמרנו בו מטעם דהוי חסרון ידיעה ואין ע"ז שם ספק, מעתה אף כשנאבד אין להקל בזה [אף שעכשיו הוי ספק גמור ולא רק ספק חסרון ידיעה]. והפמ"ג [סי' נג ש"ד ס"ק טו] הסתפק בזה [גם שם ציין רע"א בהגהות לפמ"ג לדברי התפל"מ שהחמיר].

[אך בספק חסרון ידיעה למקצת בנ"א ואח"כ אבד מקילינן בספק, משום שבספק זה לא אמרינן דקם דינא להחמיר, דאולי יבוא אדם בקי ויוכל להבחין, וכיון שלא קם דינא לכן כאשר נאבד החפץ אמרינן דספק דרבנן לקולא, כך הביא בספר חוט שני בשם הלבושי שרד סי' מח].(1)

ליקוט תשובות האחרונים

(1). <u>חכם שהסתפק בכתם ונאבד</u>

כתב בספר חוט שני דאם הראו כתם לחכם ונסתפק בו אם להחמיר או להקל ואח"כ נאבד הכתם ה"ז אסור, ול"א בזה ספיקא דרבנן לקולא, דמשעה שהחכם הסתפק בזה נקבע כאן חשש איסור ואין להתירו אף שנאבד. והוסיף דגם אם נתעורר ספק אצל האיש או האשה על הכתם, והוחלט אצלם להראותו לחכם ואח"כ נאבד הכתם, אין הדבר מוכרע להקל כיון שנולד אצלם ספק.

קנין הלכה

מראי מקומות

סעיף מט

משנה דף נט: שלש נשים וכו' עד סוף המשנה.

החלק הראשון של סעיף זה נתבאר לעיל [סעיף כה], והט"ז הביא כאן את דברי הרשב"א [בתורת הבית] שכתב דאפילו אינן באות להשאל בבת אחת טמאות כולן, והש"ך [נקה"כ שם] כתב דלא קיי"ל כהרשב"א, עיי"ש.
החלק השני של סעיף זה הדן בתליית מסולקת באינה מסולקת, מבואר בגמ' [דף ס:] ת"ר כיצד תולות זו בזו וכו' עד דף סא. במשנה.

סעיף נ

משנה דף ס: שלש נשים וכו' עד כולן טמאות. משנה דף סא. שלש נשים וכו' עד כולן טמאות.
כתב הרמב"ן [בהלכות נדה] דמה דמטהרין את החיצונה כאשר נמצא דם תחת הפנימית, הוא אף במקרה ששתי הנשים הפנימיות הן בחזקת מסולקות דמים, כגון שהן מעוברות, והחיצונה אינה מסולקת, דסו"ס לא יתכן שיגיע דם מהחיצונה אל מקומה של הפנימית.
עיין ש"ך [ס"ק סח] שהביא דברי הרשב"א [תורת הבית], דאשה אחת שהיתה במיטה הרי היא טמאה בכל כתם שימצא במיטה, דכיון שהיא לבדה אין לה מונע מלהגיע לכל מקום, ועוד דדם זה מהיכן.[7]

סעיף נא

משנה דף ס: בדקה אחת מהן וכו' עד גמ' והוא שבדקה עצמה בשיעור וסת. משנה דף סא. בדקה אחת מהן וכו' עד כולן טמאות.

בסעיף זה מובאים שני ציורים שחכמים הקלו באופן שהאשה בדקה עצמה תיכף למציאת הכתם [והיינו תיכף ומיד בשיעור וסת], ומהניא בדיקה זו להקל:

א. בבדקה עצמה תיכף למציאת הכתם ומצאה עצמה טהורה, בדיקה זו מהניא לטהר את עצמה. [והטעם לקולא זו אינו ברור לכאורה, דנהי שבזמן מציאת הכתם לא מצאה דם, מ"מ אפשר שבזמן ששכבו במטה היה בה דם. וכתב בלחם ושמלה שזו קולא בדיני כתמים להתייחם לרגע בו מצאו את הכתם כאילו הוא רגע הראייה].

ב. בבדקה עצמה תיכף למציאת הכתם ומצאה עצמה טמאה, האחרות טהורות דתולות בה. [גם כאן יש לשאול מה טעם לתלות בה, דאטו משום שבשעה שנמצא הכתם היתה טמאה, הרי זה מוכיח שגם בזמן ששכבה במטה היתה טמאה. ועיין בחוו"ד (ס"ק לו) שהביא שהרא"ש תמה ע"ז, וכתב החוו"ד שהיתר זה הוא מדין תלייה בנדה. ואולי סובר החוו"ד, דתולין בנדה גם אם נטמאה אחרי זמן הכתם, ואם לא נימא הכי על כרחנו קולא היא בדיני כתמים לראותה כאילו ראתה מזמן שהיתה במיטה].[8]

ביאורים והערות

ביאורים והערות

8. עיין גליון רעק"א שכתב דיש להבחין בין בדקה עצמה ומצאה טמאה, לבין בדקה עצמה ומצאה טהורה. דבבדקה ומצאה טמאה, על כרחנו להעמיד שרק קינחה ולא בדקה, דבעינן שתמצא את הדם מיד כדי שיהא ברור שבזמן מציאת הכתם כבר נטמאה, ואם בדקה, הבדיקה אורכת זמן ועד שתוציא את העד ותמצא טמאה יארך הזמן ויש לחוש אולי בא הדם אחרי מציאת

ליקוט תשובות האחרונים

(ז) **ישנה בבגד הצמוד הצמוד לגופה**

בשיעורי שבט הלוי כתב דכהיום שלובשת בגד צמוד לגוף אף בזמן השינה, אם לא נמצא דם על הבגד הרי זו הוכחה שאין הדם ממנה, ובכל גווני מטהרין לה.

קנין הלכה

מראי מקומות

סעיף נד

מקור הדין הוא בראב"ד [בעלי הנפש] המובא בטור.

סעיף זה מתחלק לשני נידונים:

א. דיני וסתות בכתמים [ובראייה בלי הרגשה].

ב. דיני וסתות בדם שנמצא בבדיקה.

א. <u>דיני וסתות בכתמים</u>

הראב"ד מחדש דאף שחז"ל טימאו כתמים מ"מ אין חוששין לוסתות, ומשמע דאפילו ראתה כן כמה פעמים מ"מ אינה חוששת אף כוסת שאינו קבוע.

<u>כתם שמצאה אחר השינה</u>

בתורת השלמים כתב שגם אם מצאה כתם אחר השינה אין זה וסת, משום שאם היתה רואה בהרגשה היתה מתעוררת [כמבואר בגמ' נדה דף ג.] ודלא כהלבוש.

ובשו"ת שבט הלוי [ח"ג סי' קיט אות ז] בשולי הגליון כתב, דכיון שהסד"ט [סי' קפג] הביא גם משו"ת מהר"ם לובלין להחמיר בכתם של לילה, והסד"ט נחלק עליו, וכנראה דעת מהר"ם לובלין שבזמננו צריך לחוש שמא הרגישה ולאו אדעתא, לכן צ"ע לדינא.

בביאור לשון השו"ע "אפילו ג' פעמים לא קבעתו ולא עקרתו", עיין רע"א שהביא שהפרישה ביאר דמיירי באשה שהיה לה וסת קבוע ועקרתו ג' פעמים, ועדיין לא קבעה וסת אחר, דקיי"ל שאם חזרה וראתה ביום וסתה הראשון חזרה לוסתה, וקמ"ל הכא שאף אם ראתה ג' כתמים ביום קבוע ולא קבעה וסת חדש, אין הוסת הקודם נעקר.

<u>דין ראייה בלי הרגשה</u>

האחרונים נחלקו אם בראייה בלי הרגשה קובעת וסת:

א. דעת רעק"א [בתשובה ח"א סי' פא ד"ה אף] שרק בכתם שמצאה בבגדיה או בגופה אינה קובעת וסת, אבל בראייה

ביאורים והערות

(ז) **<u>ישנה בבגד הצמוד הצמוד לגופה</u>**

בשיעורי שבט הלוי כתב דכהיום שלובשת בגד צמוד לגוף אף בזמן השינה, אם לא נמצא דם על הבגד הרי זו הוכחה שאין הדם ממנה, ובכל גווני מטהרין לה.

הכתם. ובבדקה ומצאה טהורה, כל שהחלה לבדוק תיכף למציאת הכתם, כבר ברור לנו שבזמן מציאת הכתם היתה טהורה, שהרי אף אם הבדיקה ארכה זמן מ"מ לא יתכן שיצא דם בזמן מציאת הכתם ויצא לחוץ בלי שיימצא על העד, ולכן אף אם הבדיקה אורכת זמן מ"מ כשמצאה טהורה יש לנו בירור גמור שהיתה טהורה בזמן מציאת הכתם, ואדרבה רעק"א תמה, למה לא חייבו אותה לבדוק בחורים ובסדקים כדי לברר לגמרי שאכן היא טהורה.

בב"י הובאו שיטות הראשונים שנחלקו בדינים המובאים בסעיף זה, בבדקה ומצאה טהורה שמצילה את עצמה, ובבדקה ומצאה טמאה מצילה את חברותיה. שלדעת הראב"ד והרמב"ן אם לא שכבו יחד במטה בזו אחר זו, או שלבשו חלוק בזו אחר זו ונמצא כתם, רק בדיקת האחרונה מהניא להציל עצמה או חברותיה, אבל בדיקת שתים הראשונות לא מהניא, שהרי לא יתכן שהכתם בא עכשיו מהן. ודעת הרמב"ם [כפי שביאר המ"מ], דגם בחלוק שלבשו זו אחר זו מהני בדיקת כל אחת מהן לטהר עצמה או חברותיה.

<u>להלכה</u>: דעת הגר"ז להחמיר בזה כשיטת הראב"ד והרמב"ן, ודעת הסד"ט [ס"ק צא] ורע"א במשניות [פ"ט נדה] כהשו"ע שפסק כהרמב"ם.

קנין הלכה

מראי מקומות

בלי הרגשה קובעת וסת. [ולא ביאר רעק"א את הטעם, אך לכאורה הטעם דרק בכתם שיש בו קצת ספק שמא אתא מעלמא אין קובעת, אבל בראייה מגופה אף שאינה טמאה מן התורה מ"מ טמאה מדרבנן].

ב. הגר"ז [ס"ק קכב] כתב דגם ראייה בלי הרגשה אינה קובעת. [הגר"ז אזיל לשיטתו שראייה בלי הרגשה דינה ככתם לכל דבר, גם לענין דין כתם שנמצא על דבר שאינו מקבל טומאה ועל בגד צבעוני, דגם כשהדם בודאי מגופה מ"מ אם נמצא על דבר שאינו מק"ט טהורה].

ג. החזו"א [סי' פ ס"ק טז] הסתפק בזה והניח בצ"ע. ומשמע מלשונו שהטעם שלא לחוש לוסת בראייה בלי הרגשה הוא משום שאין זו ראייה המטמאה מן התורה, ולבסוף הניח בצ"ע דשמא י"ל דמכיון שמדרבנן טמאה, עשאוה כראייה לכל דבר גם לענין קביעות וסת.(מ)

ב. <u>דם הנמצא בבדיקה</u>

מלשון הראב"ד שהעתיק השו"ע משמע דדם הנמצא בבדיקה הוי כראייה גמורה לכל דבר, וא"כ משמע דאפילו בפעם אחת חוששין כוסת שאינו קבוע.

ומלשון הלבוש הבינו האחרונים דס"ל דרק בג' פעמים חוששין לדם הנמצא בבדיקה, וז"ל הלבוש "חוץ מכתמי עד הבדוק שהם מטמאים בכל שהוא וכו' והו"ל כראייה לכל דבר שהרי אנו רואים שביום זה יצא דם מגופה ג' פעמים וזה הוא וסתה" עכ"ל. ולכאורה כונתו דכיון שהדם נמצא שלא כדרך ראייה, [אי משום שנמצא רק כל שהוא, אי משום שלא ראתה כדרכה רק כשבדקה], לכן היה מקום לדון שלא יהא בזה חשש וסת, אך מ"מ כיון שראתה באופן זה ג' פעמים לכן חיישינן. ולפי"ז רק בג"פ חיישינן ולא בפעם אחת או ב' פעמים.

ובשו"ת בית שלמה [יו"ד ח"ב סי' ז בהג"ה מבן המחבר] תמה שלא ראה בעלי הוראה מורין כן לחוש בפעם אחת לוסת שאינו קבוע.

<u>דם הנמצא בבדיקה בימי ז' נקיים</u>

לפי פשטות השו"ע הנ"ל כתבו הגר"ז והפרדס רימונים שדם שראתה בבדיקה בז' נקיים צריך לקבוע וסת, [אחרי שעשתה הפסק טהרה וגם עבר יום אחד שלא ראתה בו] דאל"כ יש כאן ראיות בימים רצופים, ובזה הולכין רק אחרי תחילת הראייה, ולפי"ז יתכן

ביאורים והערות

ליקוט תשובות האחרונים

(מ) <u>אשה שראתה כתם ולמחרת ראתה דם</u>

בספר לבושי עוז [בתמצית הדברים אות ד'] כתב שדעת הגרש"ז אויערבאך זצ"ל היא שאין לחוש מזמן הכתם, רק מזמן שהתחילה עיקר ראייתה, דאין לחוש שמא הרגישה. ודעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל היא דכיון שבזמננו אין הנשים מרגישות גם בראיית עיקר וסתן, לכן יש לחוש בכתם הזה [שאחריו החלה לראות בשפע, אף שהוא בעונה הבאה] שמא הוא תחילת ראייתה, ויש לחוש לזה כמו דם הבא בהרגשה.

ובשו"ת שבט הלוי [ח"ג סי' קיח] דן בזה מחמת הסוגיא [דף נג:] אי תולה כתמה בראייתה, ולכן הסיק דאם הפסיקה יותר ממעת לעת בין הכתם לבין הראייה אין להחמיר ולחוש לכתם, ואם הפסיקה פחות ממעל"ע לרוב הראשונים לא חיישא וא"צ לחוש. [ואם באה הראייה בשפע ביום וסתה ג"כ א"צ לחוש, ומ"מ המחמיר בזה יש לו על מה לסמוך].

בספר חוט שני כתב דאשה שרגילה לראות כמה ימים לפני וסתה כתמים וטיפי דמים בלי הרגשה, אם אח"כ הגיע הוסת כהרגלו צריכה לחוש גם לכתמים משום וסתות לחומרא, וטעמו משום שבזמננו אין יודעות להבחין בהרגשה, ולכן יש לחוש שמא התחיל וסתן. ובסי' קפד [אות יג] כתב דיש עצה, שאם תבדוק אחר מציאת הכתם ותמצא דם, תמנה מיום הבדיקה לחוד ולא תצטרך לחוש לחומרא לשני הימים.

קנין הלכה

מראי מקומות

שתהא צריכה לחוש להפלגת ח' או ט' ימים. [ועל זה תמה בשו"ת בית שלמה הנ"ל בהג"ה מבן המחבר].[9]
ולפי מה שדייקו אחרונים מהלבוש דרק בג' פעמים חוששת לדם הנמצא בבדיקה, א"כ גם לענין ז' נקיים אין לחוש אלא בג' פעמים.(ט)

<u>סימן קצא</u>

<u>סעיף א</u>

משנה דף נט: האשה שהיא עושה צרכיה וכו' עד המשנה הבאה. גמ' דף נז: תא שמע האשה וכו' עד ויושבת טהורה.
גמ' דף יד: משתבח ליה רבי לר' ישמעאל ברבי יוסי וכו' עד כי איתמר ההיא משום נדה איתמר. תום' שם ד"ה ורבי.

בדין אשה שהטילה מ"ר וראתה דם, מבואר מהגמרא [דף נט:] דזה פשוט שאין אנו חוששים שמא הדם בא כדרכו מהמקור והיה זה במקרה שהטילה מ"ר, אלא ברור לן שהדם בא על ידי המ"ר ומכוחם.[10]
ומעתה באופן הפשוט יש לנו לתלות שהדם בא מחמת מכה שיש לה במקום המ"ר כגון בכליות.
אלא שאם היתה עומדת בזמן הטלת מ"ר חייש ר"מ שמא הדור מ"ר למקור דמי הנדות ואייתו דם, ור' יוסי לא חייש להכי כיון שאין זה שכיח.
וכתב הרא"ש דיתכן שר' יוסי לא טיהר אלא בחד לריעותא כגון שהיתה עומדת בזמן הטלת מ"ר אך הטילה מ"ר בקילוח, א"נ ישבה בזמן הטלת מ"ר והטילה מ"ר בשתיתה, [דבעמידה יש חשש מסויים שהדור מ"ר למקור ואייתו דם, וכן כשבאו מ"ר בשתיתה

ביאורים והערות

ביאורים והערות

9. ויש להוסיף דלענין דם שנמצא בבדיקה בז' נקיים מיירי שנמצא בעונת היום, שהרי אין בודקים בלילה, וא"כ כל מה שבאנו לחוש לוסת הפלגה של ט' או י' ימים הוא בעיקר לענין חשש עונת או"ז בלילה שקודם יום ט' או י', וזה חשש יותר קל.

10. בטעם הא דפשוט לן שהדם לא בא מהמקור כדרכו באותו זמן שהטילה מ"ר מצינו ב' דרכים:
א] רש"י [ד"ה במזנקת] כתב וז"ל אין דרך דם מקור לצאת עם מ"ר, ולשון תוס' [שם ד"ה דלמא] ושמא בשעת זינוק א"א לדם לבא כדרכו שמחמת הזינוק נסתם המעיין של דם.
ב] תוס' [שם] כתבו טעם אחר, דמדלא ראתה קודם הטלת מ"ר או אח"כ, יש לנו אומדנא שהדם בא ע"י מ"ר ולא בא ממילא מן המקור.

ליקוט תשובות האחרונים

(ט) <u>קביעת וסת בראייה בתוך ז' נקיים</u>

עיין בספר לבושי עוז שהביא בשם אביו הגרש"ז אויערבאך זצ"ל, דקבלה היתה ביד מורי הוראה שבירושלים דכל ראייה שבתוך ז' נקיים אפילו ראייה ממש, לא חששו לה משום וסת.

<u>קביעות וסת בבדיקה בתוך ז' נקיים</u>

עוד הביא שם בשם הגרי"ש אלישיב זצ"ל שנתן טעם להא דאין חוששין אלא בג' פעמים, משום דהוי כוסת הקפיצות שמעשה הבדיקה גרם לה לראות.
ובשו"ת שבט הלוי [ח"ב סי' פו] כתב שנראה להחמיר כפשטות השו"ע דחוששת גם בפעם אחת.

קנין הלכה

מראי מקומות

יש חשש כזה], אבל בתרתי לריעותא שהיתה עומדת ושותתת, י"ל שגם ר' יוסי חייש שמא הדור מ"ר למקור ואייתו דם. דעת רבינו חננאל [הובא בתוס' דף יד: ד"ה ורבי] דלא טיהר ר' יוסי לגמרי, אלא אמר רק שאין בטומאת נדה ודאית לענין טהרות, רק טומאת כתם מדרבנן ומחמת ספק, אך לבעלה אסורה.

ועתה נבאר את דברי השו"ע והרמ"א בדין זה:

א] השו"ע העתיק את דעת הרמב"ם שפסק כר' יוסי דטהורה, ולפי הרמב"ם ר' יוסי מטהר לגמרי [ודלא כר"ח], וגם לא כתבו הרמב"ם והשו"ע שר' יוסי יודה לאסור בתרתי לריעותא [עומדת ושותתת].

ב. הרמ"א הביא ב' דיעות שהחמירו בזה:

א. הדיעה הראשונה היא דעת הרא"ש שבעומדת ושותתת טמאה לכו"ע [ולשון הרמ"א שכתב דאיירי בנמצא על שפת הספל אינה בדוקא, עיין ט"ז ס"ק א וש"ך ס"ק ב].

ב. הדיעה השנייה היא דעת הר"ח [וכפי שהובאה בתשובת מהר"ם מרוטנבורג] שפסק דר' יוסי מודה לר"מ דטמאה כדין כתם, ולפי"ז גם בחדא לריעותא טמאה, כגון בעומדת [אף אם מקלחת] או בשותתת.

והנה שיטה זו של הר"ח שגם ר' יוסי מטמא ככתם היא דלא כתוס' והרשב"א [דף יד:], והרמ"א והלבוש הביאו שיטה זו בתורת חומרא, והש"ך [ס"ק ג] האריך דשיטה זו היא עיקר.

העולה משיטת הי"א שברמ"א [היא שיטת הר"ח שגם הש"ך פסק כן להלכה]:

א. היושבת מעל הספל ונמצא דם בתוכו, טמאה כתם בכל ענין, דחיישינן שמא בתר דתמו מיא הדור מ"ר למקור ואייתו דם.[11]

ב. היושבת על הספל ומקלחת לתוכו ונמצא דם רק בתוך הספל, טהורה. והטעם הוא משום שבזה גם ר' מאיר מטהר דאם איתא שהדם בא בשתיתה, בתר דתמו מיא היה צריך להמצא על שפת הספל.

ג. היושבת על הספל ומקלחת לתוכו ונמצא דם על שפת הספל וגם בתוכו, טמאה כתם, דחיישינן דילמא בתר דתמו מיא הדור מיא למקור ואייתו דם.[12]

ד. אם לתוך הספל הזה [או האסלה הזו] מטילים מים אנשים נוספים, ולא הדיחו את הספל או האסלה אחר שהשתמשו בה, הוי ס"ם שמא הדם בא מאיש אחר, ובכה"ג גם להר"ח טהורה.

ביאורים והערות

11. עיין ש"ך [ס"ק ג] שמבואר ממנו [כדמשמע בגמ' וכן ברמב"ם] דהחשש של "דילמא בתר דתמו מיא אתא דם" אינו חשש לכו"ע, אלא רק לפי ר"מ דחייש להדור מ"ר למקור ואייתו דם, [ולהר"ח לענין טומאת כתם מודה ר"י לר"מ]. ולכן השו"ע טיהר לגמרי, דפסק כר"י דטהורה, ולא חששו לדילמא בתר דתמו מיא, ולהר"ח טמאה כתם. ועיין בהערה הבאה שבמקרה שישבה על שפת הספל ונמצא דם רק על שפת הספל ולא בתוכו, סובר הר"ן דגם ר' יוסי מטמא, והטעם משום שבאופן זה יש הוכחה שהדם לא בא ממקום אחר.

12. ובאופן שישבה על שפת הספל וקילחה לתוכו ונמצא דם רק על שפת הספל, כתב הר"ן בתשובה [סי' מט הובאה בב"י], דבכה"ג מודה ר' יוסי דטמאה, משום דבאופן זה מוכחא מילתא שהדם לא בא ממקום מ"ר, דא"כ היה לו להמצא גם בספל, וכשיש הוכחה מודה ר' יוסי דצריך לחוש אף לציור שאינו שכיח דהיינו שהדור מ"ר למקור ואייתו דם, וכ"כ החוו"ד [ס"ק א] והחזו"א [סי' צ ס"ק ב].

קנין הלכה

מראי מקומות

ה. וראה להלן בהמשך דברי הרמ"א דאם מצאה את הדם בבדיקה בגופה ולא בתוך המ"ר, יש להחמיר דטמאה.[13] (י)

<u>דינים נוספים שהובאו ברמ"א בדין דם הנמצא עם הטלת מ"ר</u>

א] אשה הרואה דם בקביעות עם הטלת מ"ר וגם מרגשת כאב באותו זמן, והנידון הוא מטעם תלייה במכה המוציאה דם, כתב הרמ"א שנחלקו בזה הפוסקים, דעת המהר"ש [מובא במהרי"ל ובאגור] שהכאב הזה מוכיח שיש לה מכה המוציאה דם וממילא תלינן בה וטהורה, ודעת המהרי"ל הוא דכאב זה אינו כמכה אלא אם תעשה בדיקה ותוכיח שהדם אינו מהמקור אלא ממקום מ"ר, ואז תהא טהורה, ודוקא שלא בשעת וסתה.

עיין פת"ש [ס"ק ה] שהביא שהדגמ"ר חלק על הרמ"א, וכתב דבדיקה הנ"ל סגי בה בפעם אחת, וא"צ ג' פעמים, דכיון שנתברר ע"י הבדיקה שהדם בא מהמ"ר וגם יש לה כאב, הרי זו הוכחה שיש לה מכה המוציאה דם, וכן דעת המהרי"ו.[14] ובדעת הרמ"א כתב בתשובת אב"מ [סי' כג] דם"ל דאם לא בדקה ג' פעמים עדיין אין הוכחה שיש לה מכה במקום מ"ר, אלא אפשר דמקרה הוא.

בדברי הרמ"א מבואר שכל ההיתר ע"י הבדיקה הנ"ל הוא רק באשה שמרגישה כאב בזמן הטלת מ"ר, אך אם אינה מרגישה כאב

ביאורים והערות

13. לשיטת הי"א בתרא שברמ"א [שיטת הר"ח ומהר"ם מרוטנבורג] דגם ר' יוסי מודה לר"מ דטמאה לכתחילה, והיינו מדרבנן וכדין כתם, הקשו האחרונים דהא דם נמצא בתוך המ"ר והרי לא גזרו בכתם שנמצא ע"ג דבר שאינו מק"ט. וכתב הסד"ט [סי' קצ ס"ק צג ד"ה ואין להקשות] שהטעם הוא משום דמ"ר מקבלין טומאה כמבואר ברמב"ם [פ"י טו"א ה"ב].

[עוד יש להוסיף דלפי הסד"ט עצמו כיון שהספל שבו נמצאים המ"ר מקבל טומאה, נמצא שהוא נושא את הדם, וכפי שהובא לעיל [סימן קצ ס"י]. ובספר פרי דעה כתב, שכיון שבגמ' [דף יד:] השוו טומאה זו של דם במ"ר לדין עד שאינו בדוק, א"כ כשם שלענין עד שאינו בדוק אין מקילין בדבר שאמק"ט, [כמבואר בגר"ז ס"ק ע] משום דנהי דהחשש מדרבנן מ"מ את"ל שהדם מגופה יש לחוש שבא בהרגשה, וטעתה וסברה שהרגשת עד היא ובכה"ג אין מקילין קולא דכתמים] ה"נ לענין דם הבא עם מ"ר, דאף שלר' יוסי החשש שמא הדור מ"ר למקור הוא רק כעין כתם, מ"מ יש בזה דררא דאורייתא ואין בו קולא דכתמים].

וכתבו רעק"א [שו"ת סי' סב] והסד"ט [סי' קצ ס"ק צה] דכיון שלפי דיעה זו אין לטהר אלא ביושבת על שפת הספל ומקלחת לתוכו ונמצא דם רק בתוך הספל, קשה להקל בה למעשה הואיל ואין אנו בקיאין להבחין היטב בין מקלחת לשותתת, וכן אין מבחינים היטב בין יושבת ע"ג שפת הספל ליושבת ע"ג הספל, לכן יש לטמא מספק בכל ענין. אמנם הוסיף רעק"א שאם ישנם צדדים נוספים להתיר יש להקל, אם אכן נראה לעינינו שישבה ע"ג שפת הספל וקילחה.

14. וכתב הדגו"מ דמה שהצריך המהרי"ל ג' פעמים היינו באופן שעשתה את הבדיקה הנ"ל ולא מצאה דם כלל, שאז אין הוכחה שיש לה מכה במקום המ"ר, ועדיין חיישינן שהדם שראתה בפעמים הקודמות עם הטלת מ"ר היה דם מהמקור ונמצא שלהך צד שאותו דם בא מן המקור יש לאשה זו וסת לראות עם הטלת מ"ר, וע"ז מהניא בדיקה ג"פ לעקור את הוסת שהיה לה לראות בזמן הטלת מ"ר.

ליקוט תשובות האחרונים

(י) <u>דם הנמצא בקינוח שאחר הטלת מ"ר</u>

כתב בספר חוט שני שאם קינחה עצמה רק באו"מ ולא סביבותיו, אם עשתה את הקינוח תיכף ומיד בסמוך להטלת מ"ר יש לחוש שראתה בהרגשה ולכן טמאה אף בפחות מכגריס, וכן אין בזה קולא של בגדי צבעונין [אף אם קנחה בנייר צבוע], אבל אם קינחה גם סביבות או"מ, אפשר שהכתם בא מקום אחר ולכן טהור בפחות מכגריס, וכן יש בזה קולא של בגדי צבעונין.

ואם קינחה רק באו"מ ולא סביבותיו, אך לא עשתה זאת תיכף ומיד אחר הטלת מ"ר, בזה לא חיישינן לדם בהרגשה ולכן יש להקל בבגדי צבעונין, אבל אין להקל בפחות מכגריס, הואיל ומבואר בגמ' דאותו מקום בדוק הוא אצל מאכולת.

קנין הלכה

מראי מקומות

אין לטהר את הדם. ועיין חוו"ד [ס"ק ח] שכתב הטעם משום שהבדיקה הנ"ל אינה הוכחה גמורה שהדם אינו דם נידות, כיון שהמוך שניתן באו"מ עשוי להתכווץ והדם עלול לצאת דרך חורים וסדקים בלי שיתלכלך המוך, ולכן בעינן אומדנא נוספת מכח הכאב, ובכה"ג מטהרינן.(יפ)

ב] דין נוסף הביא הרמ"א [ומקורו במרדכי והובא בב"י] דכל ההיתרים שנאמרו בתחילת הסימן בענין אשה שמצאה דם במ"ר נאמרים דוקא כשהדם נמצא בספל של המ"ר, אבל אם בדקה עצמה ומצאה דם בגופה טמאה בכל ענין. והביא הרמ"א שיש חולקין בזה ותולין גם את הדם שנמצא בגופה שבא ממקור מ"ר, והסיק הרמ"א דיש להחמיר. והש"ך [ס"ק ח] תמה דבלא"ה החמרנו לעיל כשיטת הר"ח דטמאה אף בחדא לריעותא כגון עומדת או יושבת ושותתת, [והש"ך נקט לעיל (ס"ק ג) דהעיקר כשיטת הר"ח], וא"כ מה נתחדש בדין זה. [אמנם להרמ"א א"ש שהוא לא חשש לעיל לשיטת הר"ח אלא בתורת חומרא, והכא חיישינן מדינא לדברי המרדכי ולא בתורת חומרא].

ג] דין נוסף הביא הרמ"א מהמרדכי והוא באשה שאינה רואה דם בכל פעם שמטילה מ"ר אלא רק לפרקים, דאם אותם פרקים הם בזמנים מסודרים כגון בראש חודש יש בזה קביעת וסת, והוי וסת מורכב מראש חודש ומהטלת מ"ר.

ד] דין נוסף הביא הרמ"א [ומקורו בתשובת הר"ן], באשה שאינה רואה דם בזמן הטלת מ"ר רק קרטין כמו חול וחצץ אדום [ובעלמא כשרואה דם נידות רואה דם גמור], וכתב הרמ"א דטהורה משום שאין זה דם אלא חול שנוצר במקום מ"ר.

ועיין ש"ך [ס"ק יא] שפסק כהד"מ דאפילו אם הקרטין האלו נימוחו במים ג"כ טהורה, כיון שראתה אותם עם מ"ר בודאי באו ממקום המ"ר.

ולענין קרטין שנמצאו שלא בזמן הטלת מ"ר אלא בבדיקה, והאשה מרגישה כאב במקום הכליות, עיין ט"ז [ס"ק ד] שהיקל לתלות במכה. והפת"ש [ס"ק ז] הביא שהחכ"צ [סי' עג] חלק על הט"ז, וכתב דכאב אינו הוכחה שיש מכה ולכן אין מקום לתלות הקרטין האלו במכה, וכן דעת הרבה אחרונים דכאב אינו הוכחה שיש מכה וכפי שנתבאר לעיל [סי' קפז]. [ועיי"ש בסד"ט [ס"ק ט] ובחוו"ד [ס"ק ז] וכן הוא בתשובת נוב"י [תניינא סי' ק] ובשו"ת רעק"א [סי' סא].(יג)

ביאורים והערות

ליקוט תשובות האחרונים

(יפ) <u>תלייה במכה במציאת חשש לדלקת בבדיקת מי רגלים</u>

עיין בשיעורי שבט הלוי שכתב שאם בבדיקת מ"ר מצאו חיידק של דלקת, ה"ז סימן למכה ואפשר לסמוך ע"ז ולטהר.

(יג) <u>נקודות שחורות או אדומות הנמצאות על עד הבדיקה</u>

עיין בשו"ת שבט הלוי [ח"ב סי' ק] שביאר די"ל דאין כוונת הט"ז דכל כאב הוי כמכה, אלא דוקא בציור זה שכבר נתאמת אצל הרופאים מכמה דורות דחצץ זה רגיל להוולד בכליות, והכאבים הגדולים במקום הכליות הם ידים מוכיחות ע"ז, בזה תלינן במכה שבכליות. וסיים שם דמ"מ בזה"ז שיש כמה דרכים לברר אם יש לה ריעותא בכליות, אין בידינו להתיר לכתחילה בלי בדיקות הנזכרות.

בשיעורי שבט הלוי שהביא דגדולי האחרונים דנו על נקודות שחורות או חומות הנמצאות על עד הבדיקה, דיש שאמרו שהוי כקרטין שנמצאו שלא בזמן הטלת מ"ר, שאין להתירן אלא אם יבדקו כולם. וכתב דיותר נראה דנקודות אלו אינן קרטין אסורים אלא רק לכלוך בעלמא, שהליחה שבאותו מקום התייבשה ונופלות ממנה חתיכות, ורק כאשר צורתם כמו חול אדום או גודש כחצץ יש להצריך בדיקה.

שאלות לחזרה

יו"ד הלכות נדה סי' קצ מסעיף לג וסימן קצא

מיוסדות על טור וב"י, שו"ע ט"ז וש"ך, נקוה"כ רעק"א ופתחי תשובה

<u>סימן קצ סעיף לג</u>

א. 1) אשה שבדקה עצמה בעד הבדוק לה, ומצאה עליו טיפת דם או יותר, עגול או משוך, מיד או למחר, כשהניחתו במקום מגולה או כשהניחתו בקופסא - מה דינה?
2) והאם הדין משתנה כשמצאה שם מאכולת מעוכה, ומה הטעם?

<u>סעיף לד</u>

ב. אשה שבדקה עצמה בעד הבדוק לה, והניחתו תחת הכר או הכסת, ונמצא עליו דם - עגול או משוך, מיד או למחר, ביש בו כגריס ועוד או באין בו כגריס ועוד, בג' ימים ראשונים או אחר ג' ימים ראשונים - מתי היא טמאה ומתי היא טהורה, ומה הטעם?

ג. אשה שסובלת מטחורים וכדו', שרגילה להוציא דם מבית הרעי, ובשעה שבדקה נגעה שם, האם אפשר לתלות בזה דם הנמצא על עד הבדוק: בשעת וסתה; שלא בשעת וסתה; בזמן טהרה; בימי ליבונה - בג' ימים ראשונים ואחר ג' ימים ראשונים?

<u>סעיף לה</u>

ד. 1) אשה שבדקה עצמה בעד הבדוק לה וטחתו בירכה, ולמחר נמצא דם על העד או על ירכה, עגול או משוך, ביש בו כגריס ועוד או אין בו כגריס ועוד - מה דינה ומה הטעם?
2) ומה הנפק"מ בין זה להניחתו תחת הכר?

<u>סעיף לו</u>

ה. מה דין האשה שבדקה עצמה בעד שאינו בדוק לה ומצאה עליו דם פחות מכגריס או יותר מכגריס;
1) בשעת וסתה?
2) שלא בשעת וסתה?

ו. האם בזה משערים שיעור הגריס כמו שהיה בזמן חז"ל או שצריך להחמיר בזה יותר, ומה הטעם?

ז. מה נקרא לענין זה עד שאינו בדוק; שלא נבדק סמוך לבדיקה, שלא נבדק כלל או שלקחתו ממקום שדמים מצויים?

<u>סעיף לז</u>

ח. אשה שבדקה עצמה בעד שאינו בדוק לה וטחתו בירכה או שהניחתו במקום שאפשר לתלות הכתם או שהניחתו במקום דלא שכיח דם, ומצאה עליו דם פחות מכגריס או יותר מכגריס - מה דינה ומה הטעם?

<u>סעיף לט</u>

ט. מהי דין האשה שמצאה כתם בחלוקה;
1) כשבדקתה קודם שלבשתה?
2) כשלא בדקתה קודם שלבשתה?
3) כשלא בדקתה מעולם?
4) כשלקחה אותו ממקום שאינו בדוק?
5) והאם יש נפק"מ לענין זה בין קנחה עצמה לבין מצאה בחלוק?

<u>סעיף מ</u>

י. אשה שפשטה חלוקה והשאילתה לחברתה, ולבשתה חברתה ומצאה בו כתם, באר מה דין האשה הראשונה ומה דין האשה השניה, ומה הטעם;
1) כשבדקתה הראשונה רק לפני שלבשתה?
2) כשבדקתה הראשונה רק אחרי שפשטתה?
3) כשבדקתה הראשונה לפני שלבשתה ואחרי שפשטתה?
4) כשלא בדקה אותה הראשונה לא לפני שלבשתה ולא אחרי שפשטתה?

סעיף מא

יא. השאילה חלוקה לישראלית נדה אחר שלבשתה היא או שלבשתה היא אחריה, ואח״כ נמצא בו כתם, האם יכולה לתלות הכתם בישראלית הנדה;
1) כשבדקה החלוק לפני שהשאילתה?
2) כשלא בדקה החלוק לפני שהשאילתה?

יב. השאילה חלוקה לנכרית ונמצא בו כתם, האם יכולה לתלות הכתם בנכרית;
1) שלא הגיע זמנה לראות וראתה?
2) שהגיע זמנה לראות וראתה - ועכשיו אינה רואה?
3) שהגיע זמנה לראות ועכשיו היא רואה?

יג. האם אפשר לתלות בישראלית נדה או בנכרית גם באמצע שבעה נקיים - בג׳ ימים ראשונים או אחר ג׳ ימים ראשונים, כשהוא יותר מכגריס או פחות מכגריס?

סעיף מב

יד. האם יכולה לתלות הכתם גם כשהשאילה החלוק;
1) לקטנה שלא ראתה מעולם שלבשתו אחר שנבעלה - ועד מתי?
2) לנערה שלא ראתה מעולם ולבשתו אחר שנבעלה - ועד מתי?
3) ליולדת בזמן שבועלין על דם טוהר ובזמן הזה?
4) לאשה שסופרת שבעה נקיים?
5) לאשה שגמרה לספור שבעה נקיים ועדיין לא טבלה?
6) לפנויה גדולה שכבר ראתה כמה פעמים?
7) לשומרת יום כנגד יום שלה, בראשון או בשני שלה?

סעיף מג

טו. ומה הדין אם השאילה החלוק לבעלת הכתם;
1) שישבה כבר על כתם קודם ששאלה החלוק?
2) שראתה כתם בחלוק שלה לאחר ששאלה חלוק זה?
3) שראתה קודם הכתם בחלוק השאול ואח״כ מצאה ג״כ בחלוק שלה?
4) שמצאה שני כתמים ביחד בחלוק השאול ובחלוקה?

סעיף מד-מה

טז. אשה שהלכה עם חלוק בימי נדתה ולא בדקה אותה כשפשטתה, ואח״כ לבשה החלוק בימי טהרה או בזמן עיבורה ומצאה עליו כתם;
1) האם יכולה לתלות הכתם שנמצא שזה עוד מימי נדתה או מקודם שנתעברה?
2) והאם יכולה לתלות בהם גם באמצע שבעה נקיים - בג׳ ימים ראשונים או אחר ג׳ ימים ראשונים?

סעיף מו

יז. אם החלוק נתכבס אחר ימי נדתה, ולבשתה בזמן טהרה בלא בדיקה, ונמצא בה כתם;
1) מה הדין אם נתכבס ע״י ישראלית - כשהיא אינה בפנינו או כשהיא בפנינו ואומרת שבדקתו או שאומרת שלא בדקתו?
2) מה הדין אם נתכבס ע״י נכרית - כשהיא אינה בפנינו או כשהיא בפנינו ואומרת שבדקתו או שאומרת שלא בדקתו?
3) ומה הדין בזמנינו?

יח. 1) באופן הנ״ל, מה הדין אם אפשר לברר במקדיר או במגלידי?
2) ואם אינה בקיאה בכך מה הדין ומה הטעם?
3) והאם מהני מקדיר בכיבסתו ישראלית ואינה בפנינו?
4) ומה הדין אם נאבד החלוק?

סעיף מז

יט. בנתכבס אחר ימי נדתה והשאילתה לחברתה ונמצא בו כתם;
1) מה הדין כשאפשר לברר אם מקדיר או מגלידי?
2) ומה הדין כשאי אפשר לברר, ומה הטעם?

סעיף נ-נא

כ. שלש נשים שישנו במיטה אחת, ונמצא כתם על המזרון או על הסדין או על הכיסוי, במקום האמצעית או הפנימית או החיצונית, כשרגליהם סמוכות זו לזו או כשאינן סמוכות, כשעלו דרך מרגלות המטה או דרך החיצונה, כשלא בדקה אף אחת, כשבדקו שלשתן ומצאו טהורות, כשבדקו אחת או שתים ומצאו טמאות, כשקינחו עצמן מיד או כששהו שיעור בדיקה, מה דינם?

<u>סעיף נב-נג</u>

כא. 1) באופנים הנ״ל, כשאחת ראויה יותר לראות מחברתה, כגון שאחת צעירה ואחת זקנה, אחת מעוברת ואחת אינה מעוברת, או אחת שיש לה וסת ואחת אין לה וסת, או כששתיהם יש להן וסת, אחת הגיע שעת וסתה והשנית לא הגיע שעת וסתה, האם יכולה לתלות בזאת שראויה יותר לראות?
2) כשאחת נתעסקה בכתמים, האם הן יכולות לתלות בה, והאם היא תולה בכתמים?

<u>סעיף נד</u>

כב. האם כתמים קובעים וסת, כשמצאה הכתם;
1) על בגד?
2) על עד שאינו בדוק?
3) על עד הבדוק?

<u>סימן קצא</u>

כג. 1) מהן שיטות הראשונים, ואלו שיטות הובאו בשו״ע, ואיך פסקו המחבר והרמ״א להלכה, באשה שהיא עושה צרכיה - עומדת או יושבת, מקלחת או שותתת, ונמצא דם בתוך הספל או על שפת הספל, האם היא טמאה או טהורה?
2) והאם יש נפק״מ אם מקלחת לתוך הספל או על שפת הספל?

כד. לרבי יוסי דקאמר ״בין עומדת ובין יושבת טהורה״;
1) האם גם בעומדת ושותתת טהורה?
2) והאם גם ביושבת על שפת הספל ונמצא דם על שפת הספל טהורה, ומה הטעם?

כה. האשה שהיא עושה צרכיה ונמצא דם, באופן שנפסק שהיא טהורה, מה הדין כשהרגישה?

כו. הא דמטהר רבי יוסי בנמצא דם על המים, האם רק לטהרות קאמר או גם לבעלה, ומה הטעם?

כז. זקנה שמסולקת דמים, שראתה דם עם מי רגליה, האם דינה ככל הנשים או שכיון שכבר פסקה לראות - הרי היא טהורה?

כח. ומה הדין כשנמצא הדם בספל שאיש ואשה מטילין שם מים, ומה הטעם?

כט. 1) אשה שרגילה לראות דם במי רגליה ומרגשת כאב בשעה שמטלת מים, האם היא נטמאת בזה או לא, כשיש לה וסת וכשאין לה וסת?
2) כשאינה מרגשת כאב בשעה שמטלת מים, ומוצאת דם בבדיקה שאחר מי רגלים, האם היא טמאה או טהורה - כשראתה גם עם מי רגליה וכשלא ראתה רק אח״כ?
3) כשאינה מרגשת כאב בשעה שמטלת מים, אבל מיד אח״כ מרגשת כאב ואז מוצאת דם, האם היא טמאה או טהורה?

ל. מה הדין באשה שרגילה תמיד לראות דם אחר עשיית צרכיה, או שרגילה לראות לפרקים אבל בזמנים שוים, האם היא מותרת לבעלה או אסורה?

שאלות הנוגעות למעשה

יו"ד הלכות נדה סי' קצ מסעיף לג וסימן קצא

א. הניחה את העד לפני הבדיקה או אחרי הבדיקה במקומות שיש הרבה סיבים, כגון מעל המכונת כביסה או מכונת יבוש, או באמבטיה, ואח"כ מצאה עליו מראה שלא ברור שהוא חיצוני.

1. מה דינה.
2. והאם יש חילוק באיזה גודל המראה.
3. וכן אם הניחה את העד בדיקה במדף שיש בו מוצרי איפור וצבע, ואח"כ מצאה עליו צבע אדום.
4. וכן אם אחרי הבדיקה בעוד העד לח נפל על הריצפה, במקום שכבר ניקו, או שלא ניקו, מה דינה.
5. והאם שונה להיפך אופן שהעדי בדיקה היו מונחים במקומות הנ"ל ומשם לקחה אותם ובדקה.
6. האם יש חילוק בכל זה איזה יום היה הבדיקה, וכן אם הוא היה ביום הוסת.

[סל"ג- ל"ו, דגול"מ, חכמ"א קי"ג י"א בבינ"א, סדר"ט סקס"א].

ב. בדקה בעד.

1. העבירה אותו מקום ואינה זוכרת בדיוק היכן הניחתו, ומצאה עליו מראה קטן לא כשר.
2. ומה הדין אם מצאה על העד בדיקה בצד השני של העד לכלוך וכדו', ובצד זה דם פחות מכגריס האם טמאה.
3. ומה דין עד בדיקה שבדקה אותו קודם והיה נקי אבל אחרי הבדיקה מצאה עליו נקודות קטנות מאוד שחורות.

[סעיף י"ז, סל"ו, שו"ע הגר"ז ע"ב ו"ו, בית מאיר, סדר"ט סקס"ג, וסקס"ז, חכמ"א קי"ג סקל"ו].

ג. בדקה בעד, אחרי הבדיקה התעורר לה ספק.

1. האם לקחה את העד מהשקית החדשה, או מהמכובס.
2. וכן אם התעורר לה ספק האם לקחה אותם מאלו שכיבסה וגם בדקה אותם אח"כ, או מאלו שלא בדקה.
3. וכן אם מסתפקת האם לקחת מחדשים או המכובסים, וגם אם לקחה מהמכובסים האם לקחה מאלו שכבר בדקה או לא.
4. והאם כל עד שמוציאים מהשקית או האריזה חדש צריך לבודקו לפני הבדיקה.
5. וכן מצאה בארון עד שאינו טוב ולא זוכרת מאיזה יום, וכן מסתפקת אולי אפילו זה ממחזור קודם, מה דינה.
6. ומה הדין כאשר מצאה כזה עד בארון בימי טהרתה ואינה יודעת ממתי זה.

[סל"ו, סדר"ט סק"א, חכמ"א קי"ג ל"ד].

ד. אשה שהיתה בעבודה וכדו' לא היה לה עד בדיקה, בדקה עצמה בבגד הסמוך לגופה, או בחלוק שלה.

1. מה הדין אם לא בדקה אותו היטב כולו לפני הבדיקה, ואח"כ מצאה עליו טיפת דם.
2. ומה הדין אם לפני הבדיקה בדקה אותו, אבל אחרי הבדיקה לא בדקה אותו אלא המשיכה ללובשו וכשהגיעה אחרי כמה שעות הביתה ראתה עליו דם.
3. וכן אשה שיש לה טחורים מדממים, כל בדיקה שלא ברור לה שנזהרה היטב שלא לגעת כנגד המקום, ויש עליו דם, מה דינה.
4. וכן כן קינוח שלא ברור לה בודאות שלא נגעה גם כנגד מקום הטחורים, מה דינה.
5. והאם יש חילוק בכל זה אם זה היה בשעת וסתה או שלא בעונת הוסת.
6. וכן האם יש חילוק בין אם בדקה בעד או בניר או טישו וכדו'.

[ט"ז סקכ"ג, חו"ד סקי"ח, חכמ"א קי"ג סל"ג, פ"ת סקי"ח, לחו"ש סקל"ה, סדר"ט סקנ"ה].

ה. לקחה בגד הסמוך לגופה מהארון, או סל כביסה, וכדו'.

1. לבשה אותו מבלי לבדוק ומצאה עליו כתם מה דינה.
2. והאם שונה כאשר ידוע לה שלפני שכבסו אותו היה עליו כתם.
3. ומה הדין אם היה חדש מהחנות מאריזה.
4. ומה הדין אם זרקה בגדים לכביסה במשך זמן טהרתה, ז' נקיים, טומאתה, וכשכיבסה מצאה כתמים ואינה יודעת מתי לבשה בגד זה.

[סל"ג- ל"ו, חו"ד סקמ"ה].

ו. חלוקים, סינרים, וכדו', התלויים בבית, שנמצא עליהם דם.

1. האם צריך לחוש לזה.
2. והאם יש חילוק אם יש ילדים בבית וכדו'.
3. האם שונה כאשר ישנם בבית גם בנות גדולות או קטנות שלובשות לפעמים את אותם חלוקים.
4. האם יש חילוק בין אם ידוע שאחרי הכביסה האחרונה השתמשו בחלוקים וסינרים אלו, או לא ידוע.
5. והאם תלוי גם באיזה מקום בחלוק זה נמצא, ומה גובה הבנות.
6. ומה הדין כאשר כמה בנות נשואות התארחו אצל ההורים ובמשך הימים לבשו אותם חלוקים, ואח"כ נמצא על אחד מהם דם.
7. והאם שונה: 1) כאשר האמא כבר פסקה מלראות, 2) וכן אם אחת מעוברת, 3) ואם אותה שמעוברת טמאה מחמת טיפת דם, 4) ואחת באמצע ימי ראייתה, 5) או אחת באמצע ז' נקיים, 6) או אחת בחורה אבל שלא בימי ראייתה, 7) או אחת כבר גמרה ז' נקיים אבל לא הלכה עדיין לטבול. 8) או שאחת מהם זהו יום וסתה. 9) או שאחת מהם טמאה אבל מחמת ראיית כתם, או עד בדיקה, או מראה שמספק אסרו אותה. 10) או שלפני שנודע הספק אחת מהם התחילה לראות דם.
8. והאם אחת נאמנת לומר שלא לבשה חלוק זה, או שבמשך כל הזמן שהלכה עם החלוקים היה לה בגד הסמוך לגופה.
9. והאם תלוי בזה כמה זמן עבר מלבישת החלוק.

[סל"ט, שו"ע הגר"ז סקע"ו, סדר"ט סקס"ז, ש"ך סקס"ו, סמ"ט, חו"ד סק"נ, רע"א קמא ס"ג, ט"ז וש"ך בסעיף נ"ב, משל"מ פ"ט הלכ' כ"ט ד"ה תו, גר"ז ספ"ה, סדר"ט סקע"ח, תפלה למשה, שבה"ל ח"ג קי"ט, י', סנ"ב, ט"ז סק"מ, נקוה"כ שם].

ז. בית עם ילדים מצאו דם במים שבשירותים או על הדופן.

1. יודעת שהיתה שם לפני כן אבל גם בנות שלה גדולות בחורות או נשואות, מעוברות או לא מעוברות היו שם, האם ומי צריך לחשוש לטומאה.
2. ואם אין בנות בבית אבל סתם ילדים בבית גם נכנסים לשירותים מה הדין.
3. ומה הדין כאשר לא ברור לה האם היתה שם לאחרונה.
4. וכן אם אחרי שקבוצת נשים גדולה שהו בבריכה נמצא שם דם, מה דין כולם.
5. והאם שונה דין אשה שיצאה קצת יותר מוקדם מהבריכה.

[סל"ט, סמ"ט, סנ"ב].

ח. מצאה כתם ולמחרת ראתה דם.

1. ממתי חוששת.
2. ואם בדקה בעד וראתה טיפת דם, אחרי כמה ימים ראתה דם, האם צריכה לחשוש גם לוסת של עד הבדיקה.
3. וכן אשה שבתוך ז' נקיים התקלקלה בבדיקה או בכתם, למתי ומה צריכה למנות לוסתות.
4. והאם תלוי מהיכן לקחה את העד הבדיקה.
5. והאם כשחוששת לעד שאח"כ מועיל גם לקולא להפקיע וסתות אחרים.
6. וכן אם ראתה דם שברור מגופה אבל ללא הרגשה כלל האם חוששת לו לוסתות.
7. וכן אם קמה בבוקר ומצאה כתם על בגד הסמוך לגופה, האם חוששת לו לוסתות.
8. וכן אם הרגישה זיבת דבר לח ואח"כ ראתה דם האם חוששת לו לוסתו.

[ט"ז סקמ"א, גר"ז קכ"ב, חזו"א סימן פ' ט"ז, תוה"ש סק"נ].

ט. הפסיקה בטהרה, שכחה להחליף סדין.

1. מצאה עליו דם ומוכר לה בודאי, או כמעט ברור אותו כתם כבר היה קודם.
2. ומה הדין אם כבר עבר ג' ימים ראשונים אבל השתמשו באותו סדין עוד מימי טומאתה.
3. וכן אשה מניקה שמצאה כתם האם יכולה לתלות שזה מאחרי הלידה.

[סמ"ה, ש"ך סקנ"א, סדר"ט סקע"ד, תפלה למשה].